

EXPUNERE DE MOTIVE

Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală.

După un studiu prealabil și amănunțit asupra modalității în care este reglementată activitatea de urmărire penală și modalitatea faptică în care aceasta se desfășoară, am reușit să tragem câteva concluzii care justifică o modificare legislativă ce va duce finalmente la respectarea drepturilor și garanțiilor procesuale ale suspectilor și inculpaților.

În același sens, pe baza acelorași concluzii, considerăm că se impune clarificarea drepturilor pe care le au suspectii și inculpații și care se exercită prin intermediul apărătorului ales sau celui desemnat din oficiu. Practic, trebuie reglementat într-un mod mai amănunțit rolul pe care îl au potrivit legii avocații (apărătorii aleși sau desemnați din oficiu) suspectului sau inculpatului în unele proceduri care se desfășoară pe parcursul urmăririi penale.

Fiind vorba despre mai multe modificări legislative (ale mai multor instituții juridice) care se completează între ele și se întrepătrund, înțelegem să formulăm această expunere de motive prin prisma unei comparații între modalitatea în care este reglementată activitatea urmăririi penale *de lege lata*, modalitatea faptică în care se desfășoară cu adevărat această fază a procesului penal, drepturile și garanțiile procesuale care sunt nesocotite ca urmare a nerespectării actualei vagi reglementări, clarificarea drepturilor și garanțiilor procesuale ale suspectilor și inculpaților, viziunea noastră *de lege ferenda* și, bineînțeles, efectul pozitiv ce îl vor imprima și propaga modificările pe care le propunem.

Așa cum rezultă din preambulul expus, am identificat o serie de situații care apar în mod natural în cursul desfășurării fazei de urmărire penală care, fie creează vătămări procesuale suspectilor sau inculpaților, fie limitează activitatea pe care o pot presta avocații acestor categorii de persoane și se ajunge, din nou, la același rezultat – consecințe negative procesuale în sarcina suspectilor sau inculpaților.

Prezenta propunere de modificare legislativă nu are ca scop, din punctul nostru de vedere, crearea de noi drepturi în sarcina suspectilor, inculpaților sau avocaților acestora, ci, vine mai degrabă să clarifice o serie de drepturi și garanții procesuale și să le detalieze modalitatea de exercitare acolo unde legea este vagă sau neclară în privința aplicării.

Pentru că situațiile pe care le-am identificat în practică privesc în mod obligatoriu și participarea unui avocat (apărător ales sau desemnat din oficiu), am considerat că este cazul să clarificăm și prerogativele pe care aceștia le pot exercita, bineînțeles, tot în sprijinul suspectilor sau inculpaților pe care îi asită sau îi reprezintă.

De aceea, prin această expunere de motive, dorim să explicăm de ce necesită unele completări sau clarificări următoarele situații ce se pot ivi pe parcursul urmăririi penale:

1. aducerea la cunoștință a calității de suspect;
2. aducerea la cunoștință a calității de inculpat;
3. aducerea la cunoștință a extinderii urmăririi penale, a schimbării încadrării juridice sau a extinderii acțiunii penale;
4. formularea propunerii de arestare preventivă (sau de prelungire a acestei măsuri) și procedura de judecată a acestei propuneri de către judecătorul de drepturi și libertăți în faza urmăririi penale.

I. Astfel, în prezent, suntem de părere că participanții la un proces penal (în special suspectii sau inculpații) se confruntă cu o serie de dileme sau impedimente care pot duce la producerea unor consecințe negative în sarcina lor.

De lege lata, procesul penal cunoaște mai multe faze, iar faza de debut, urmărirea penală, are un caracter nepublic și prezintă o serie de pași specifici ce trebuie urmați de către organul de urmărire penală sau organele de cercetare penală, în vederea aducerii la finalitate a obiectului procesului penal: tragerea la răspundere penală a persoanelor ce se fac vinovate de săvârșirea unor infracțiuni.

Însă, această fază a urmăririi penale, deși este extrem de bine reglementată în actuala versiune a Codului de procedură penală, lasă uneori deschisă șansa încălcării unor drepturi sau garanții procesuale ale unor subiecți procesuali principali sau ale unor părți. Ne referim aici la noțiunile și calitățile de suspect și de inculpat – așa cum sunt ele reglementate în acest moment în Codul de procedură penală.

După cum bine știm, în urma sesizării organelor de urmărire penală și a demărării unei anchete penale, în urma administrării unor mijloace de probă (declarația persoanei vătămate, declarațiile martorilor etc.), dacă există dubii sau indicii rezonabile că o persoană a săvârșit o infracțiune, aceasta dobândește calitatea de suspect.

Actualmente, Codul de procedură penală prevede la art. 307 faptul că, *Persoanei care a dobândit calitatea de suspect i se aduc la cunoștință, înainte de prima sa audiere, această calitate, fapta pentru care este suspectată, încadrarea juridică a acesteia, drepturile procesuale prevăzute la art. 83, încheindu-se în acest sens un proces-verbal.*

La acest moment procesual, persoana care a dobândit calitatea de suspect, nu are cunoștință despre actele și lucrările dosarului, ci doar ia cunoștință despre o posibilă învinuire de la organul de urmărire sau cercetare penală. Singura obligație prevăzută pentru organul de urmărire sau cercetare penală care aduce la cunoștință unei persoane calitatea de suspect este aceea de a o încunoștința despre faptă, despre încadrarea juridică și despre drepturile pe care le are în procesul penal.

De lege lata, acestea sunt singurele obligații pe care le are organul de urmărire sau cercetare penală cu privire la un potențial suspect. Deși, acesta din urmă este plasat într-o completă necunoștință de cauză, organul de urmărire sau cercetare penală nu este obligat să ofere suspectului mai multe detalii sau informații cu privire la acuzația adusă sau despre fundamentul acesteia pentru că s-ar încălca principiul nepublicității fazei de urmărire penală, aspect cu care suntem total de acord.

Pe de o parte, suntem de acord cu aceste prevederi sau cu această practică, iar pe de altă parte, considerăm că pot interveni unele îmbunătățiri de ordin practic.

În prezent, analizăm oportunitatea instituirii unei obligații pentru organul de urmărire sau cercetare penală de a remite persoanei care a dobândit calitatea de suspect o copie sau un exemplar al procesului-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect.

Așa cum bine știm, după debutul fazei de cercetare penală *in rem*, atunci când există date sau informații cu privire la săvârșirea acelei fapte de către o anumită persoană, este emisă o ordonanță de efectuare în continuare a urmăririi penale față de un suspect, fază cunoscută drept urmărire penală *in personam*.

Ulterior emiterii acestei ordonanțe de efectuare în continuare a urmăririi penale față de suspect, mai sunt emise: un proces-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect și un proces verbal privind drepturile procesuale ale acestui participant la procesul penal. Aceste două procese-verbale trebuie semnate de către persoana devenită suspect, înainte de prima sa audiere în această calitate.

Nu se prevede în nicio dispoziție din Codul de procedură penală obligația organului de urmărire sau cercetare penală de a se remite o copie sau un exemplar de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect. Pentru că *de lege lata* nu se prevede nicio obligație de remitere/ comunicare sau nicio interdicție pentru organul de urmărire sau cercetare penală, practica judiciară este în prezent împărțită: unii suspecti primesc acest proces-verbal, alții nu îl primesc – fără a exista vreun fundamnet de ordin legislativ pentru vreuna dintre aceste soluții.

Din această perspectivă, se pot suscita numeroase discuții privind dreptul unei persoane de a fi informată cu privire la acuzația ce i se aduce de către o autoritate a unui stat, din perspectiva Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Facem toate aceste precizări pentru că, imediat după aducerea la cunoștință a calității de suspect, în prezent, organele de urmărire sau cercetare penală se așteaptă ca persoana vizată să ofere declarații detaliate de recunoaștere cu privire la acuzația adusă. Însă, la acel moment, suspectul nu poate cunoaște actele sau lucrările dosarului și este nevoit să acorde eficiență dreptului de a nu da nicio declarație pentru a nu se autoincrimina.

Totodată, în acea poziție, suspectul nu ar avea mereu șansa sau posibilitatea reală de a studia actele și lucrările dosarului de urmărire penală pentru că, în faza incipientă a anchetei penale, procurorul de caz are dreptul de a limita accesul la dosarul de urmărire penală, acordându-se eficiență altor scopuri, cum ar fi prezervarea actelor și lucrărilor dosarului în vederea asigurării bunei desfășurări a procesului penal.

Toate aceste aspecte de drept și de fapt le înțelegem, însă, în mod rezonabil, considerăm că nu se creează niciun fel de vătămare dacă suspectul, în cadrul primei înfățișări în fața organului de urmărire sau cercetare penală, ar beneficia de remiterea/ comunicarea unui exemplar de pe procesul-verbal în care sunt integrate în mod detaliat atât fapta, cât și încadrarea juridică a acesteia.

Pentru a se putea înțelege situațiile din practica actuală, trebuie să ne imaginăm faptul că, în fiecare zi, zeci dacă nu, sute de persoane sunt încunoștințate că au devenit suspecti într-o cauză penală. Dintre toate aceste persoane, în mod complet aleatoriu și discreționar, numai o parte primește un exemplar de pe acest proces-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect.

Nu putem identifica la acest moment o vătămare pentru comunicarea obligatorie față de toate persoanele audiate în calitate de suspect a acestui proces-verbal, dar putem identifica o vătămare clară pentru necomunicarea acestui înscris față de ceilalți suspecți: încălcarea dreptului la apărare și încălcarea dreptului de a fi informat cu privire la acuzația adusă de către o autoritate a unui stat.

Deși, aceste două vătămări produse în sarcina suspecților ar putea fi discutabile pentru că, în teorie, în mod verbal, li se comunică atât fapta, cât și încadrarea juridică a acesteia, în practică, totuși nu putem cunoaște cum are loc această încunoaștințare. Tocmai de aceea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu a impus o anumită formă statelor cu privire la modalitatea în care are loc această informare, dar a ajuns să constate în diverse cauze că, uneori, nici comunicarea în forma scrisă nu a satisfăcut cerințele stabilite de către *Curte*.

Este foarte clar faptul că lecturarea sumară a faptei nu satisface cerințele și gradul de exigență impus de Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Mai mult, dacă fapta prezintă numeroase acte materiale ce presupun o desfășurare amplă, cu mai mulți participanți, cu mai multe persoane vătămate și o activitate ce se desfășoară pe un interval de ani de zile, este evident că simpla lecturare a acestor evenimente unei persoane devenite suspect într-o cauză penală, nu poate satisface cerințele C.E.D.O. prin simplul fapt că nu se pot reține atâtea detalii și nu poate fi dată o declarație în cunoștință de cauză. De asemenea, nu avem garanția că organul de urmărire sau cercetare penală prezintă, în mod verbal, toată această faptă cu detaliile și informațiile necesare informării reale a suspectului. Nu putem cunoaște dacă a avut loc o prezentare sumară sau lacunară a unei situații cuprinse într-un proces-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect pentru că această încunoaștințare doar se semnează / consemnează și nu se cuantifică din punct de vedere temporal. În mod clar, ar fi extrem de cronofagă o asemenea lectură în anumite spețe complicate, dar, tocmai de aceea, ar trebui să intervină o modificare legislativă prin care să se comunice suspectului un exemplar pentru a fi studiat ulterior acestui demers procesual.

Deci, pe moment, puntem conchide faptul că, deja unele organe de urmărire sau cercetare penală comunică suspectului un exemplar/ o copie de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a acestei calități și nu putem identifica motive pentru care această practică nu ar deveni una unitară, garantată bineînțeles printr-o modificare legislativă ce impune un asemenea drept în rândul suspecților și o obligație procesuală corelativă în sarcina organului de urmărire sau cercetare penală.

Adevărata problema care se ivește în practică o reprezintă cauzele penale complicate în care sunt cercetate multiple fapte și numeroase persoane. În aceste dosare penale, instrumentate, în principal, de Direcția Națională Anticorupție sau Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, ambele din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, un proces-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect poate însuma și 300-400 de pagini. Tocmai aceste structuri din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție refuză uneori să comunice/ remită suspectului un exemplar sau o copie de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a acestei calități.

Pentru a ne imagina inechitatea ce are loc în astfel de situații, trebuie să ne gândim la următoarele exemple: unui suspect care este cercetat pentru o infracțiune mai simplă, cum ar fi cea de *Conducere a unui vehicul pe drumurile publice sub influența băuturilor alcoolice* (fapte cercetate, ca regulă, de Parchetele de pe lângă Judecătoria) i se citește acuzația și încadrarea juridică și i se comunică totodată un exemplar de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a acestei calități pentru a-și pregăti minima apărare în vederea luării unei decizii conștiente cu privire la exercitarea efectivă a dreptului la apărare și a dreptului de a da sau nu da vreo declarație în cauză; unui suspect care este cercetat pentru o serie de infracțiuni mai

ample, cum ar fi *Luarea de mită, Cercetarea abuzivă și Traficul de influență*, (fapte cercetate, ca regulă, de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție) deși acuzația ar putea să cuprindă câteva sute de pagini, i se citesc sumar faptele și încadrările și nici nu i se comunică un exemplar de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a acestei calități pentru a-și pregăti o minimă apărare.

Cum am putea aprecia că cele două categorii de suspecti anterior prezentate beneficiază de aceleași drepturi și garanții procesuale? Este mai mult decât evident faptul că cea de a doua categorie este discriminată în raport cu prima. Pe de o parte, suspectul din a doua categorie este cercetat pentru o serie de fapte mult mai grave și care implică intervale de desfășurare mai mari de timp (aspect care face dificilă informarea unui suspect cu privire la acuzația adusă într-o modalitate verbală, prin lecturare), iar, pe de altă parte, acestui suspect nu i se comunică nici procesul-verbal de aducere la cunoștință a acestei calități pentru a-și pregăti, măcar ulterior acestei întrevederi cu organul judiciar, a unei apărări efective în cauză.

Astfel, deși potrivit normelor legale în vigoare, orice suspect are o serie de drepturi și garanții procesuale, suntem de părere că prin necomunicarea unui exemplar/ unei copii de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a acestei calități (în contextul în care practica judiciară deja aderă uneori la soluția propusă de noi) aduce o serie de încălcări flagrante asupra drepturilor și garanțiilor procesuale, cum ar fi următoarele: dreptul la o apărare efectivă, dreptul de a fi informat cu privire la acuzația adusă, dreptul la un proces echitabil, dreptul de a studia actele și lucrările dosarului de urmărire penală, dreptul de a-și pregăti apărarea singur sau de a fi apărat de către un avocat (ales sau desemnat din oficiu), dreptul la egalitatea armelor și, nu în ultimul rând, dreptul de a beneficia de timpul și toate înlesnirile necesare în vederea pregătirii apărării.

Mai departe, aceeași problemă o identificăm și ulterior punerii în mișcare a acțiunii penale și aducerii la cunoștință a calității de inculpat. Astfel, potrivit art. 309 alin. (1) Cod procedură penală, suspectul, din subiect procesual principal, devine inculpat, adică parte în procesul penal – prin ordonanța de punere în mișcare a acțiunii penale emisă de către procurorul de caz. Această calitate de inculpat conferă organului de urmărire penală posibilitatea să dispună sau să propună luarea unor măsuri preventive și, dacă este cazul, să sesizeze instanța de judecată prin emiterea rechizitoriului (și nu numai).

Deși în cadrul art. 309 Cod procedură penală se reglementează activitatea de aducere la cunoștință a calității de inculpat, ca și în cazul suspectului, nu se prevede o obligație pentru organul de urmărire sau cercetare penală de a comunica sau remite o copie/ un exemplar de pe acest proces-verbal.

Totuși, în alin. (3) art. 309 Cod procedură penală, se arată faptul că *La cerere, inculpatului i se eliberează o copie a ordonanței prin care a fost dispusă măsura*. Deși se prevede această posibilitate pentru inculpat de a solicita o copie după ordonanța prin care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale, acest lucru nu echivalează cu o obligație pentru organul de urmărire sau cercetare penală de a comunica un exemplar de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a calității de inculpat. În primul rând, ordonanța prin care s-a pus în mișcare acțiunea penală și procesul-verbal prin care s-a adus la cunoștință calitatea de inculpat sunt acte procesuale diferite, iar în al doilea rând, actuala formă a art. 309 Cod procedură penală permite strict comunicarea către inculpat unui exemplar de pe ordonanța prin care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, numai după ce a fost prealabil efectuată o astfel de solicitare. În concluzie, eliberarea oricărui înscris cu privire la calitatea de inculpat a unei persoane, este *de lege lata*, supusă unor cereri prealabile și unei dispoziții a organului de urmărire sau cercetare penală, prin care se încuviințează cererea inculpatului de a i se elibera un astfel de înscris.

Pentru aceleași considerente ca și în cazul suspectului, suntem de părere că trebuie instituită în cadrul art. 309 Cod procedură penală și în cadrul celorlalte texte de lege care au legătură cu drepturile și garanțiile procesuale ale inculpatului – obligația pentru organul de urmărire sau cercetare penală de a comunica inculpatului o copie de pe procesul-verbal al aducerii la cunoștință a acestei calități și, bineînțeles, acolo unde se impune, pentru identitate de rațiune, reglementarea unui drept corelativ de a inculpatului de a i se comunica/ remite un astfel de proces-verbal.

În continuarea fundamentării acestor modificări legislative în cazul suspectului sau inculpatului, arătăm faptul că realitatea actuală în cazul dobândirii unor persoane a acestor calități este una bizară.

Deși, din textele de lege s-ar distinge faptul că o anchetă penală debutează cu faza de urmărire penală *in rem* și, apoi, în urma administrării de mijloace de probă, urmărirea penală continuă față de o persoană ce dobândește calitatea de suspect și, investigându-se în continuare această nouă ipoteză, după trecerea unui interval de timp și după administrarea unor noi mijloace de probă persoana vizată devine din suspect inculpat, în realitate lucrurile stau cu totul altfel.

Realitatea tragică este aceea că, în majoritatea cauzelor, urmărirea penală are loc aproape exclusiv *in rem*, iar în ultimul moment posibil înainte de finalizarea dosarului de urmărire penală, are loc efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect și punerea în mișcare a acțiunii penale față de suspectul devenit inculpat.

Pentru a fi extrem de bine înțeleși, în realitate, organele de urmărire sau cercetare penală administrează și epuizează mijloacele de probă posibile fără a exista măcar un suspect în cauză, și, când au toate datele și informațiile necesare, nemaifiind alte mijloace de probă de administrat în cauză, transformă urmărirea penală *in rem* în urmărire penală *in personam* și pun ulterior în mișcare acțiunea penală.

Dacă din interpretarea literală a dispozițiilor Codului de procedură penală s-ar interpreta faptul că ar trebui să treacă un anumit interval de timp din momentul în care o persoană devine suspect și până când aceasta dobândește calitatea de inculpat pentru a avea timp să studieze dosarul, pentru a avea timp să își angajeze apărător ales și pentru a-și pregăti o eventuală apărare, în practică lucrurile stau cu totul altfel: între dobândirea calității de suspect și cea de inculpat nu există o diferență mai mare de 5 minute (în unele situații).

Astfel, cu aceeași ocazie, o persoană devine suspect și, la interval de câteva minute inculpat, într-un proces penal de care nu a avut cunoștință până la acel moment și în care nu mai are posibilitatea reală și efectivă de a propune administrarea de mijloace de probă sau de a formula apărări pentru că urmărirea penală este aproape finalizată în mod tacticos de organul de urmărire penală.

Toate aceste aspecte sunt finalizate cu refuzul organului de urmărire sau cercetare penală de a comunica suspectului sau inculpatului un exemplar de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a oricăreia dintre cele două calități, această persoană anchetată fiind lipsită de posibilitatea de a-și formula orice fel de apărare.

Astfel, ca și concluzie la prima chestiune pe care dorim să o modificăm în prezent, putem arăta faptul că, în realitate, majoritatea dosarelor de urmărire penală sunt desfășurate fără a exista, în mod legal, un suspect sau un inculpat în cauză, și, în momentul în care toate mijloacele de probă au fost administrate și urmărirea penală este epuizată, organul de urmărire sau cercetare penală efectuează urmărirea penală față de suspect și pun în mișcare acțiunea penală în aceeași zi, nesocotindu-se grav dreptul la o apărare efectivă, dreptul de a

informat cu privire la acuzația adusă, dreptul la un proces echitabil, dreptul de a studia actele și lucrările dosarului de urmărire penală, dreptul de a-și pregăti apărarea singur sau de a fi apărat de către un avocat (ales sau desemnat din oficiu), dreptul la egalitatea armelor și, nu în ultimul rând, dreptul de a beneficia de timpul și toate înlesnirile necesare în vederea pregătirii apărării.

Tot ceea ce mai poate face un inculpat în momentul în care dobândește această calitate în condițiile anterior arătate este de a aștepta actul de sesizare a instanței de judecată pentru că, în realitate, el nu mai are timpul necesar să își mai formuleze apărări, să mai propună mijloace de probă sau să mai supună atenției organelor de urmărire sau cercetare penală diverse chestiuni esențiale soluționării anchetei penale.

O parte dintre aceste încălcări ale drepturilor sau garanțiilor procesuale de care beneficiază suspectii și inculpații pot fi remediate prin instituirea unei obligații față de organele de urmărire sau cercetare penală de a comunica/ remite suspectilor sau inculpaților câte o copie sau un exemplar de pe procesele-verbale de aducere la cunoștință a acestor calități și prin instituirea unor drepturi corelative în sarcina suspectilor sau inculpaților.

Același raționament anterior explicat trebuie aplicat și în situațiile prevăzute de disp. art. 311 alin. (3) și (5) Cod procedură penală, adică, în situația extinderii urmăririi penale (atunci când există suspect în cauză) sau a schimbării încadrării juridice, organul judiciar care a dispus aceste aspect trebuie să comunice suspectului un exemplar de pe procesul-verbal actualizat cu noile aspecte reținute și, în situația extinderii acțiunii penale, organul competent trebuie să comunice inculpatului un exemplar de pe procesul-verbal actualizat cu noile aspecte reținute în sarcina acestuia din urmă.

În același sens, tot o necesitate a actualei modificări legislative propuse o reprezintă obligația organului judiciar (judecătorul de drepturi și libertăți sesizat cu propunerea de arestare preventivă) de a comunica un exemplar de pe referatul cu propunere de arestare preventivă inculpatului spre a fi studiat de apărătorul ales sau desemnat din oficiu.

Deși, la acest moment, practica este împărțită cu privire la aceste aspecte, suntem de părere că, pe baza aceluiași considerente prezentate în cazul necesității comunicării unui exemplar de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect sau de pe cel al aducerii la cunoștință a calității de inculpat, se impune instituirea acestei obligații. În mod clar, atât inculpatul, cât și apărătorul acestuia prezent la soluționarea propunerii de arestare preventivă poate beneficia de înlesnirile necesare pregătirii apărării prin comunicarea acestui exemplar de pe referatul emis de unitatea de parchet.

Practic, procedându-se de o asemenea manieră, nu s-ar aduce nicio vătămare bunei desfășurări a procesului penal ci, mai degrabă, sunt protejate drepturile și garanțiile procesuale ale inculpatului.

Necesitatea comunicării referatului cu propunere de prelungire a arestării preventive rezultă din următoarele argumente:

Referatul cu propunere de luare a măsurii preventive a arestării preventive cuprinde, în teorie, argumentele de fapt și de drept care justifică această măsură preventivă la un moment dat în cursul urmăririi penale față de un inculpat.

Ca regulă, în perioada în care un inculpat este supus acestei măsuri preventive, până la formularea unei eventuale propuneri de prelungire a măsurii arestării preventive din partea organului de urmărire penală, ar trebui să se administreze mijloace de probă atât în favoarea, cât și în defavoarea inculpatului pentru a se clarifica situația de fapt avută în vedere.

În continuare, pentru a se putea solicita o eventuală prelungire a măsurii arestării preventive pentru o nouă perioadă de 30 de zile, organul de urmărire penală trebuie să aducă în vederea judecătorului de drepturi și libertăți elemente noi care să fie indicate în referatul cu propunere de prelungire a arestării preventive. De asemenea, acest referat cu propunere cuprinde toate actele de urmărire efectuate în cauză (practic, justificarea termenului de 30 de zile ce s-a împlinit) și toate actele de urmărire penală care urmează a fi îndeplinite în cauză (practic, justificarea solicitării de prelungire cu încă 30 de zile).

În orice caz, referatul cu propunere de prelungire a măsurii arestării preventive, ar trebui să conțină, măcar la nivel teoretic, o serie de chestiuni sau argumente noi – pe care inculpatul are dreptul să le afle, nu numai oral odată cu susținerea de către reprezentantul Ministerului Public a propunerii de prelungire ci, și în scris, prin comunicarea unui exemplar de pe acest referat cu propunere de prelungire.

Practic, considerăm că se impune instituirea unei modificări legislative de a se comunica un exemplar de pe referatul cu propunere de prelungire a măsurii arestării preventive fiecărui inculpat – modificare legislativă întemeiată pe argumentele deja expuse în cazul argumentării necesității instituirii obligației de a se comunica un exemplar de pe procesul-verbal de aducere la cunoștință a calității de suspect sau inculpat sau de pe referatul cu propunere de arestare preventivă.

Este extrem de important de precizat faptul că, în prezent, unele instanțe de judecată deja procedează în sensul indicat de către noi. O serie de judecători de drepturi și libertăți din cadrul instanțelor de pe teritoriul României comunică inculpaților sau apărătorilor acestora exemplare de pe referatele cu propunere de arestare preventivă sau de pe referatele cu propunere de prelungire a arestării preventive.

Practic, solicitarea noastră nu este una absurdă sau nefundamentată din moment ce deja unele instanțe apreciază că aceasta este normalitatea procesuală: acordarea unui exemplar inculpaților sau apărătorilor acestora pentru a pregăti mai facil apărarea sau strategia procesuală.

Însă, cât timp nu există o obligație clar reglementată de către lege, nicio altă instanță de judecată nu va avea de ce să aducă la îndeplinire aceste lucruri. Vor privi acest aspect ca o simplă facultate sau inculpații/ apărătorii se vor lovi doar de un simplu refuz fără a primi o anumită justificare.

În contextul în care referatul cu propunere de arestare preventivă sau cu propunere de prelungire a arestării preventive se află atașat la dosarul cauzei (care cuprinde și dosarul de urmărire penală), dacă acesta nu se comunică și dosarul de urmărire penală nu este oferit la studiu apărătorului inculpatului un interval de timp care să asigure înlesnirile necesare pregătirii apărării (exercitarea efectivă a dreptului la apărare), inculpatul rămâne practic plasat într-o poziție de inferioritate completă și nu poate afla de ce este propus spre arestare preventivă, care este situația de fapt concretă, care sunt mijloacele de probă care justifică măsura preventivă, toate acestea ducând la o imposibilitate a sa de a aborda o anumită atitudine procesuală.

Mai mult decât atât, în același sentiment sunt deja unele instanțe de judecată care, înainte de termenul fixat pentru dezbaterea propunerilor de luare sau de prelungire a măsurii arestării preventive, comunică inculpaților sau apărătorilor acestora exemplare de pe referatele cu pricina. Astfel, instituirea unei obligații în acest sens ar normaliza o practică prea restrânsă din punctul nostru de vedere.

I.2. Cu privire la necesitatea instituirii acestei modificări legislative, în forma pe care am indicat-o, există o serie de criterii după care ne-am ghidat. Astfel, suntem de părere că studiul amănunțit al ghidului privind interpretarea și aplicarea art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului susține cu argumente pertinente și rezonabile modificarea legislativă în forma propusă de către noi.

Astfel, după cum bine cunoaștem, art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului vizează *Dreptul la un proces echitabil*. Din acest ghid, vom extrage o serie de paragrafe/ pasaje care arată maniera în care trebuie interpretat dreptul la un proces echitabil într-o cauză penală.

În funcție de interpretările și observațiile pe care Curtea Europeană a Drepturilor Omului le-a reținut în diverse cauze, am încercat să concepem actuala propunere de modificare legislativă.

I.2.1. Art. 6 § 3 lit. a) din C.E.D.O. evocă următoarele aspecte:

„3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

Cu privire la aceste dispoziții legale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului formulează următoarele interpretări și concluzii relevante:

„Cerințele art. 6 § 3 reprezintă aspecte specifice ale dreptului la un proces echitabil, garantat de primul paragraf al art. 6 [Sakhnovskiy împotriva Rusiei (MC), pct. 94; Gäfgen împotriva Germaniei (MC), pct. 169].

Garanțiile enunțate în mod expres la art. 6 § 3 ilustrează noțiunea de proces echitabil în anumite situații procedurale tipice, constatate în materie penală, dar scopul intrinsec al acestora este întotdeauna acela de a garanta sau de a contribui la garantarea caracterului echitabil al procesului penal în ansamblul său. Așadar, acestea nu reprezintă un scop în sine și, în consecință, trebuie interpretate în lumina funcției pe care o îndeplinesc în contextul general al procedurii (Mayzit împotriva Rusiei, pct. 77; Can împotriva Austriei, pct. 48).

Sfera de aplicare a art. 6 § 3 lit. a) trebuie apreciată, în special, în lumina dreptului mai general la un proces echitabil, garantat la art. 6 § 1 din Convenție.

În materie penală, o informare precisă și completă cu privire la acuzațiile aduse unui inculpat și, prin urmare, cu privire la încadrarea juridică pe care instanța ar putea să o rețină împotriva acestuia, este o condiție esențială a echității procedurii [Pélissier și Sassi împotriva Franței (MC), pct. 52; Sejdivic împotriva Italiei (MC), pct. 90].

Există o legătură între literele a) și b) ale art. 6 § 3, iar dreptul de a fi informat cu privire la natura și cauza acuzației trebuie să fie analizat în lumina dreptului acuzatului de a-și pregăti apărarea [Pélissier și Sassi împotriva Franței (MC), pct. 54; Dallos împotriva Ungariei, pct. 47].

Cu siguranță că întinderea informațiilor „detaliat” vizate de această dispoziție variază în funcție de circumstanțele speciale ale cauzei; totuși, acuzatul trebuie să dispună, în orice caz, de suficiente elemente pentru a înțelege pe deplin acuzațiile care i se aduc, pentru a-și putea pregăti apărarea în mod corespunzător.

În această privință, caracterul adecvat al informațiilor trebuie să fie apreciat din perspectiva art. 6 § 3 lit. b), care recunoaște oricărei persoane dreptul de a dispune de timpul și înlesnirile necesare pentru a-și pregăti apărarea, și în lumina dreptului mai general la un proces echitabil, garantat de art. 6 § 1 [Mattoccia împotriva Italiei, pct. 60; Bäckström și Andersson împotriva Suediei (dec.)].

În final, după cum se poate observa din întreaga expunere de motive, actuala reglementare și actuala propunere de modificare comportă o serie de elemente procedurale care, dacă nu sunt respectate, duc, în mod gradual, la încălcarea drepturilor și garanțiilor procesuale ale suspectilor și inculpaților. Toate instituțiile juridice a căror modificare sau completare o propunem se completează și se întrepătrund, fiind necesară o actualizare globală a acestora din punct de vedere legislativ. Dacă procesul penal nu garantează o respectare a drepturilor și garanțiilor procesuale ale suspectilor și inculpaților încă din faza de urmărire penală și acestea sunt încălcate în mod repetat, toate consecințele negative doar se vor propaga și în celelalte faze procesuale.

În numele inițiatorilor,

TANASĂ ȘTEFAN Deputat USR

LISTA SUSȚINĂTORILOR

Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală

Nr.	Nume și prenume	Deputat/Senator	Grup parlamentar	Semnătură
1.	RIGHIAN CIPRIAN	DEPUTAT	USR	
2.	CRISTIAN BRIAN	DEP	USR	
3.	GIURGIU ADRIAN	DEP	USR	
4.	BOTEZ MIHAI-CĂTĂLIN	DEP	USR	
5.	ALECSANDRU MARCUȘ-NICOLAE	DEP	USR	
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				